

Tettere byer og grender – nøkkelen til bevaring av matjord?

Jordvernkonferansen i Innlandet 12.12.2019

Geir Egilsson, byplanlegger

**Utbygging – resultat av befolkningsvekst og økonomisk vekst ++
Folk vil bo bedre, butikker vil ekspandere, politikere vil utvikle**

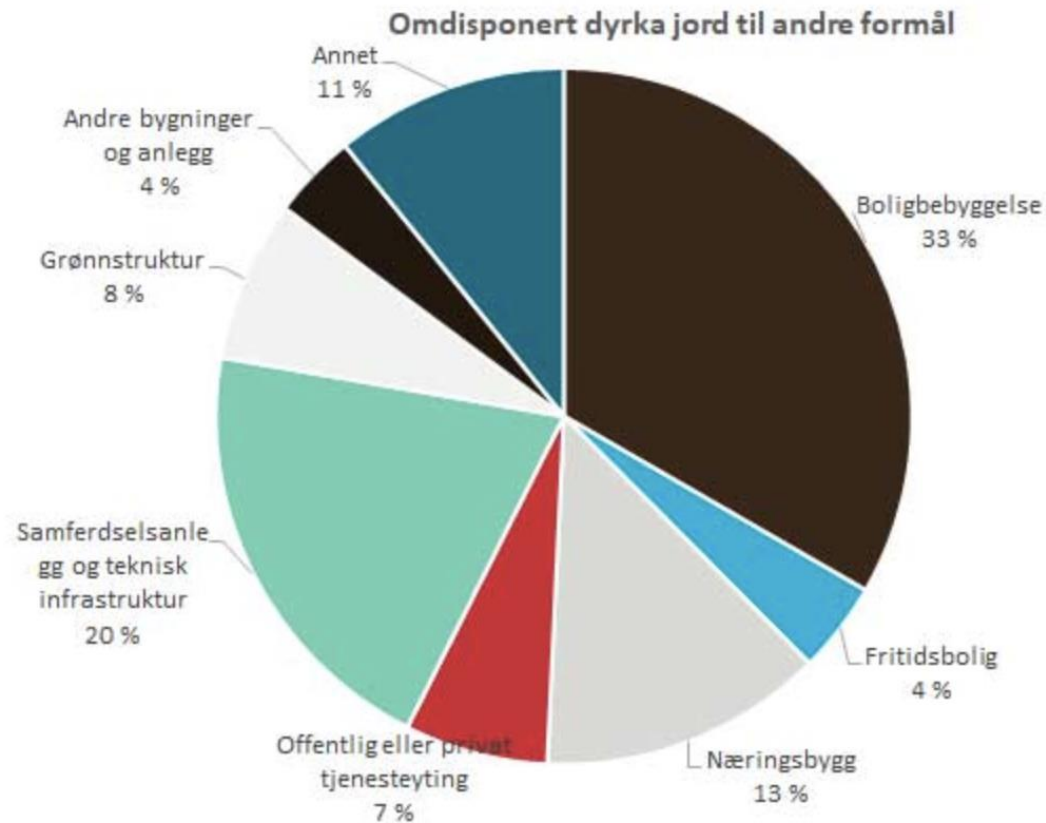

**Infrastruktur skal utvide regioner
- og hvert kryss er et nytt marked**

Det meste omdisponeres til boligbygging

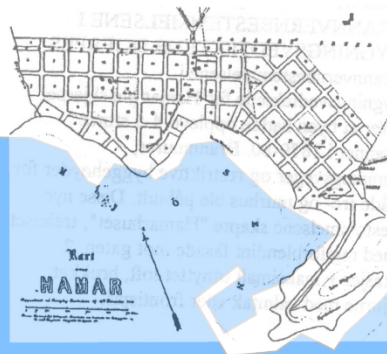
Boligbygg tar god matjord i pressområder

I år, som tidligere år, står boligbygging for den største andelen av omdisponering av dyrka jord. Grønnstruktur og samferdselsanlegg er arealformål som ofte kan ses i sammenheng med boligområder. Totalt omdisponert dyrka jord som går med til boligbygg er derfor større enn det som fremkommer av figuren under.

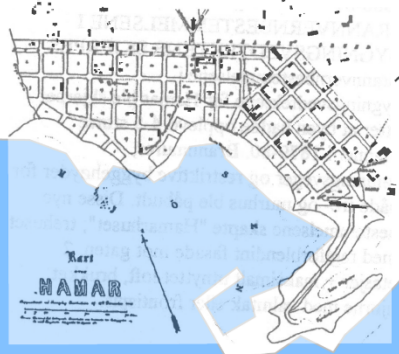
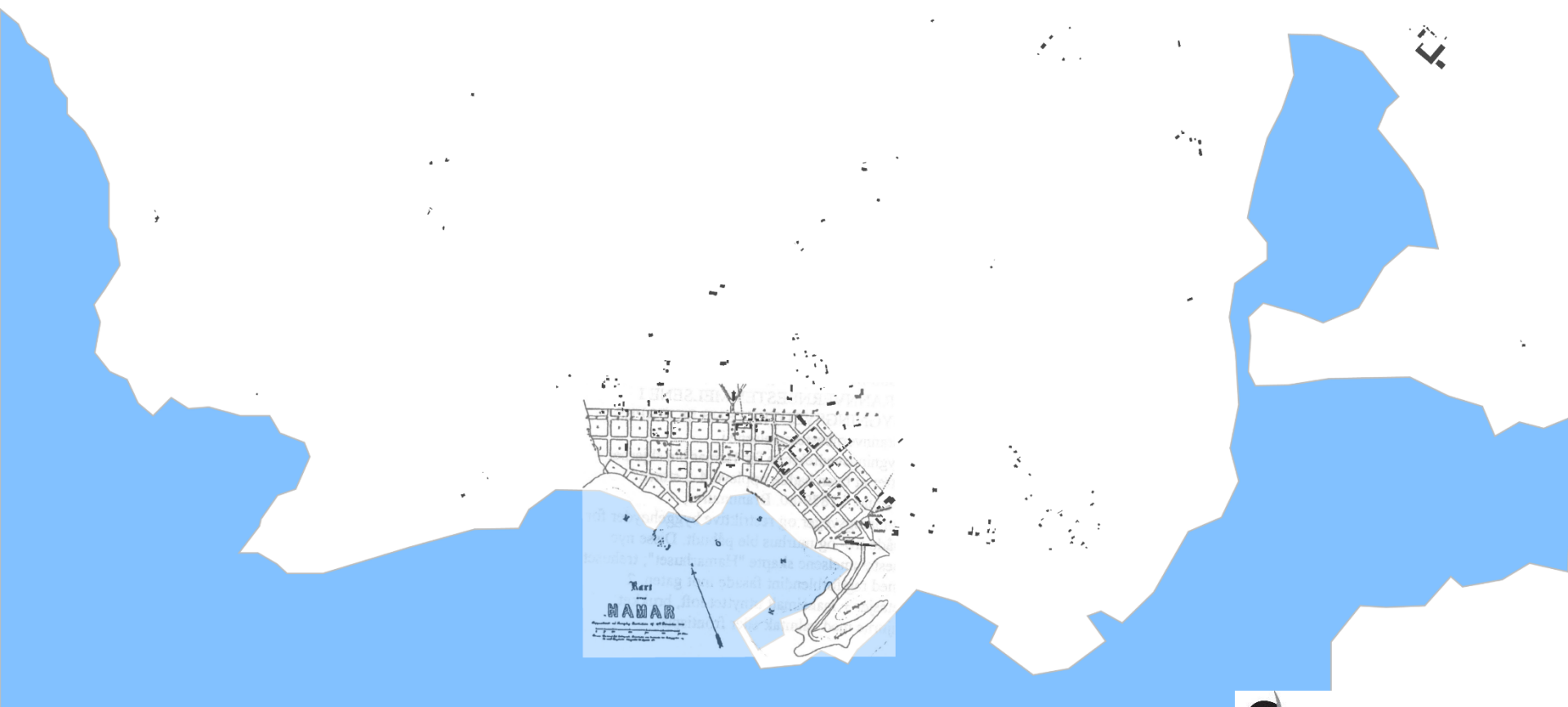

KOSTRA-tall 2018
Kilde: Landbruksdirektoratet

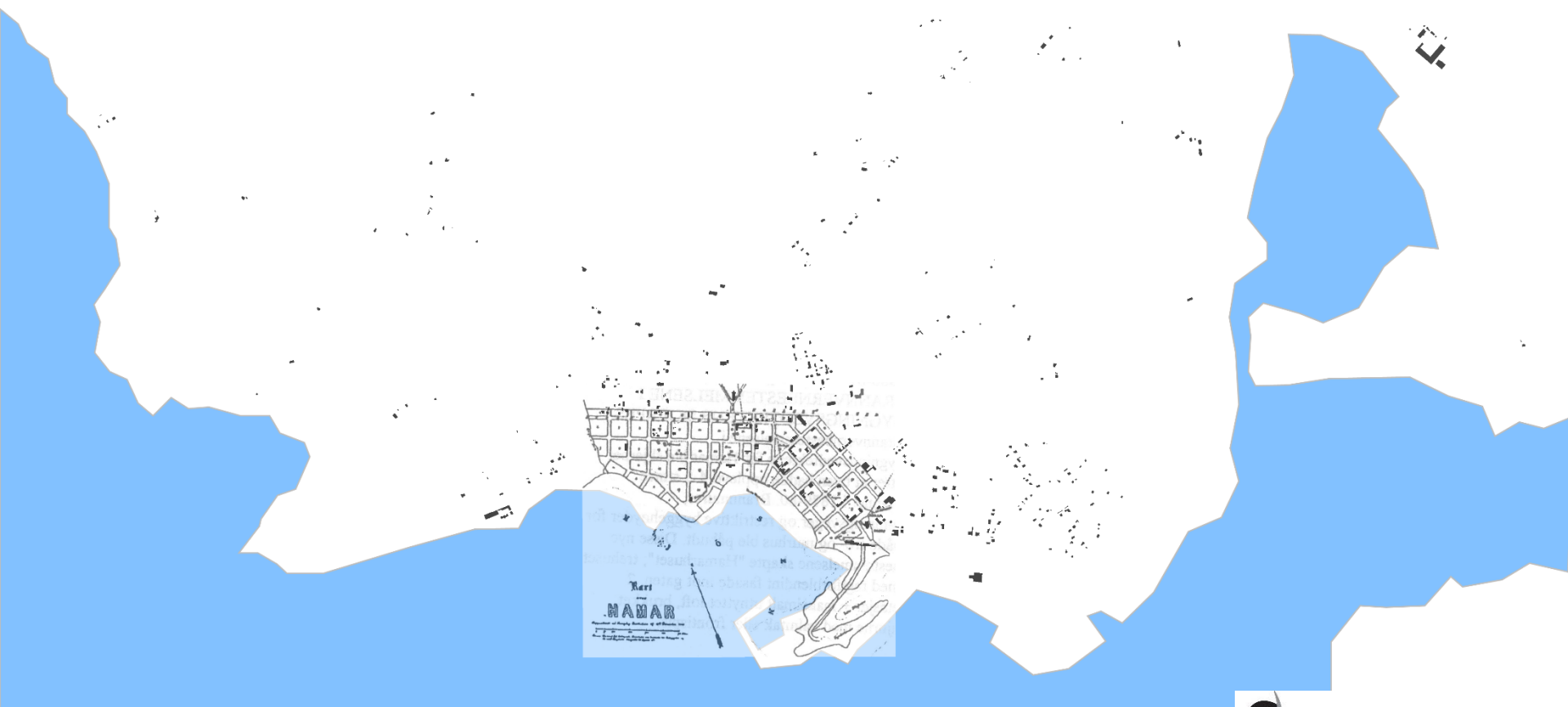
1849 Røyems plan

Før 1900

1900-1909

1910-1919

1920-1929

1930-1939

1940-1949

1950-1959

1960-1969

1970-1979

1980-1989

1990-1999

2000-2009

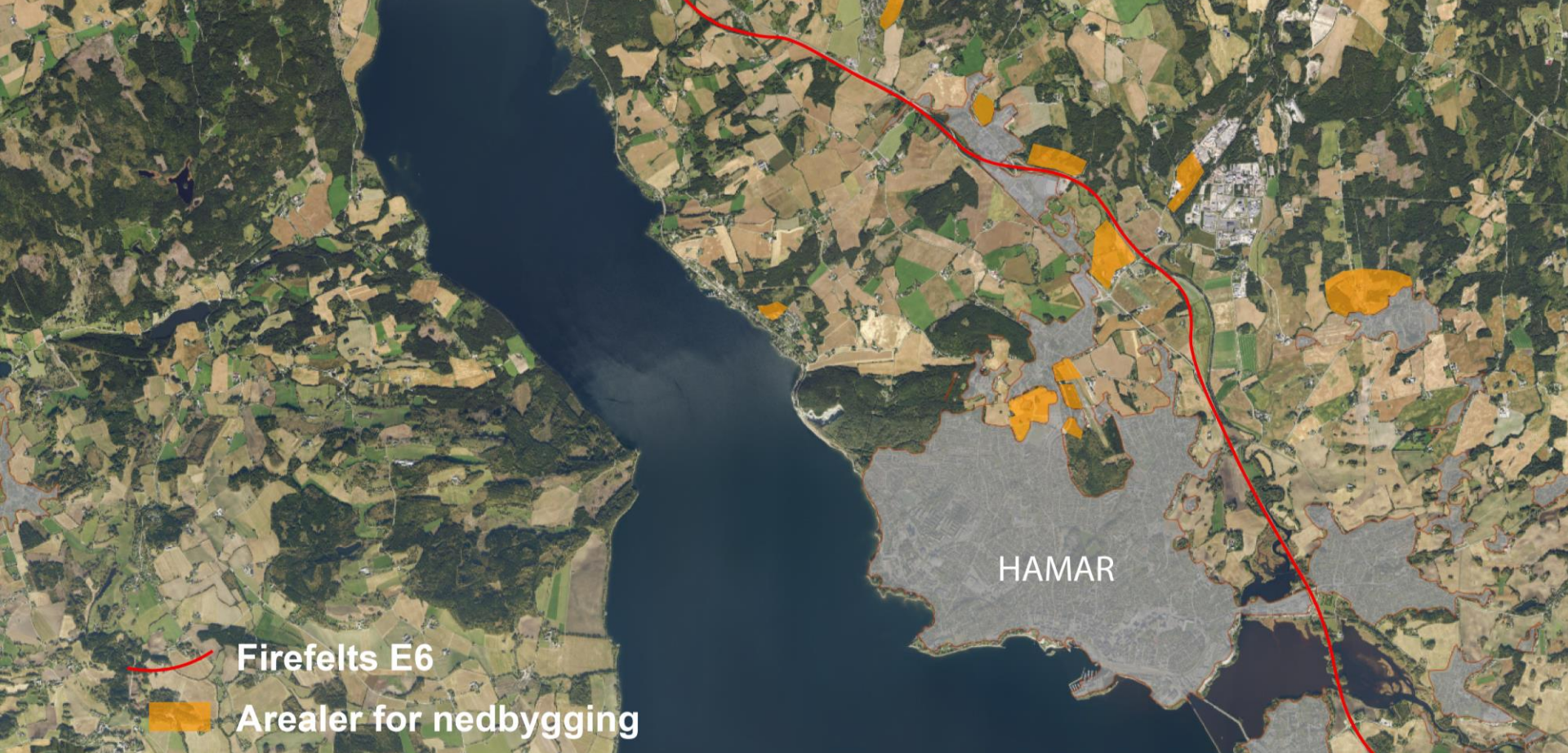
Etter 2010

BRUMUNDDAL

Det meste omdisponeres til boligbygging, noen handelsparker og næringsområder

HAMAR

Firefelts E6

Arealer for nedbygging

Statistisk sentralbyrå gir tillatelse til at dette materialet fritt kan lagres elektronisk, skrives ut, mangfoldiggjøres og videreformidles. Tillatelsen forutsetter henvisning til kilden stoffet er hentet fra (kilde: Statistisk sentralbyrå)

Jordvern i andre land

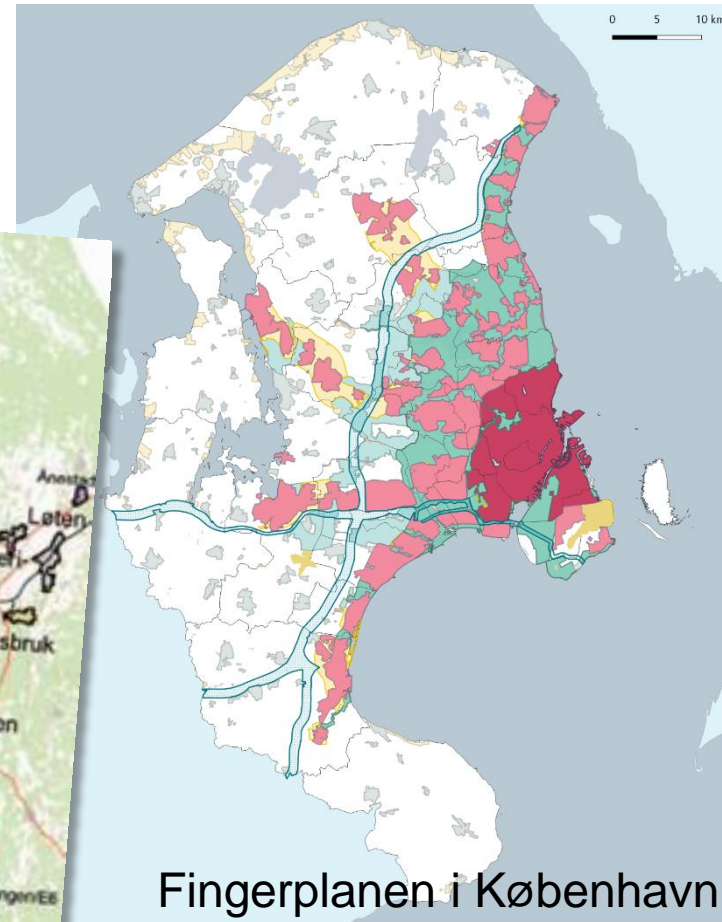
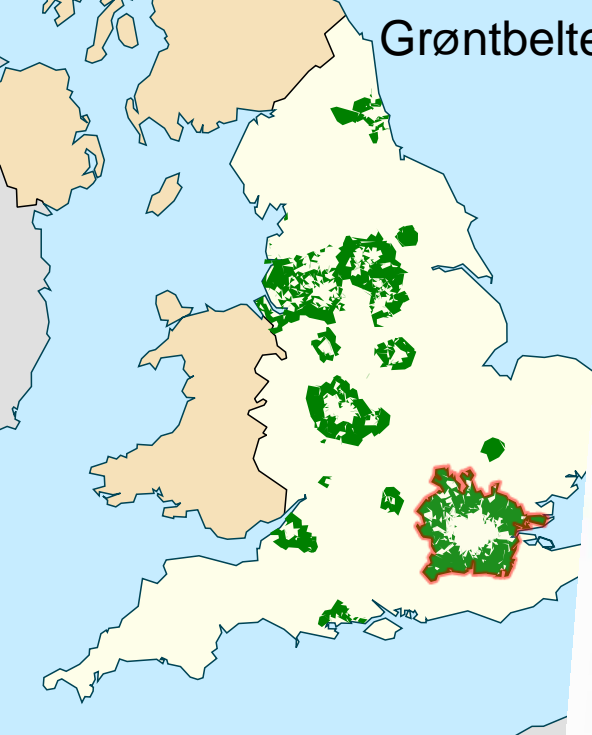
Jordvern en utfordring i alle Europeiske land

- selv med nedgang i folketallet i mange land bygges det ned jord
- mange relativt nye næringsområder som er bygget på dyrka mark står tomme, eller er dårlig utnyttet
- Tsjekkia, Slovakia og Slovenia har innført avgifter på nedbygging
- i Bosnia-Hercegovina betales avgift for nedbygging av den beste jorda
- i Sveits har befolkningen gjennom folkeavstemning (2013) valgt et strengt regime for jordvern

Litteraturstudie: kompensasjon av jordbruks- og naturområder
Kilde: Samferdselsdepartementet, 2013

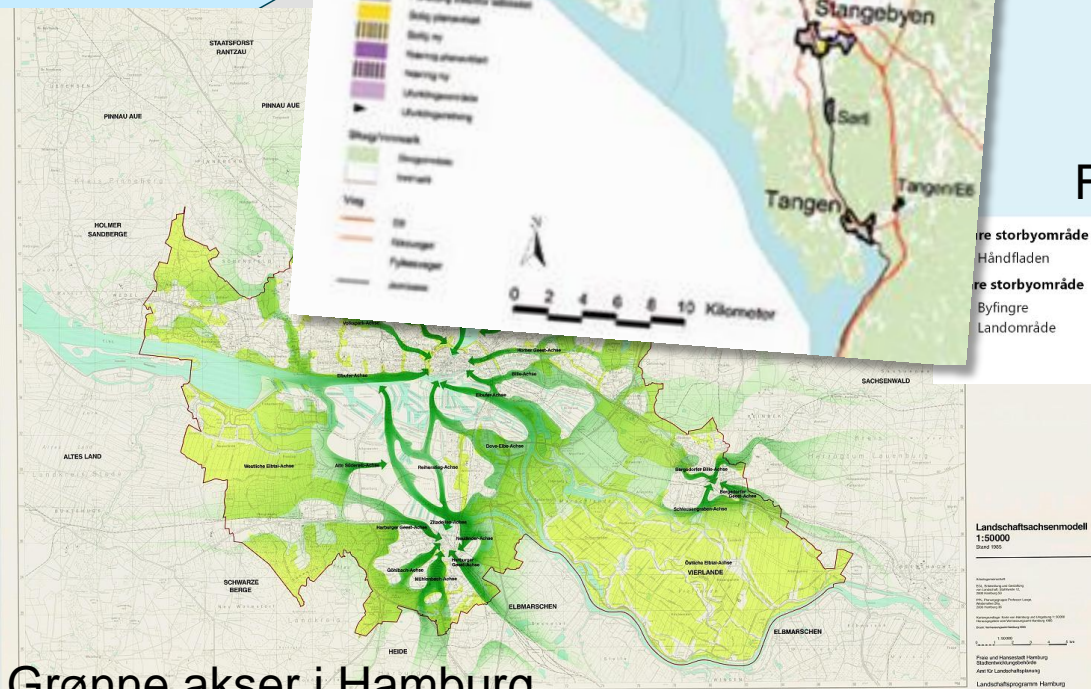
Grøntbelter i England

Fingerplanen i København

- De grønne kiler**
 - Indre kiler og kystkiler
 - Ydre kiler
- Andet**
 - Transportkorridor
 - Lufthavne
- Det øvrige hovedstadsområde**
 - Byområde
 - Landområde
 - Sommerhusområde

Grønne akser i Hamburg

Alternativet til byspredning og nedbygging av jord er
- **fortetting**

*Fortetting omfatter all byggevirkksomhet
innenfor dagens tettstedsgrense som fører til
høyere eller mer effektiv arealutnyttelse*

St.meld. nr. 31, 1992-93

Hva er fortetting?

FNs BÆREKRAFTSMÅL

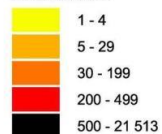

Nordmenn har alltid bodd tett

- i klyngetun og fiskevær
- på storgårder/arbeidsfelleskap
- i byer som var mye tettere enn idag

Population per individual square km
Inhabitants/km²

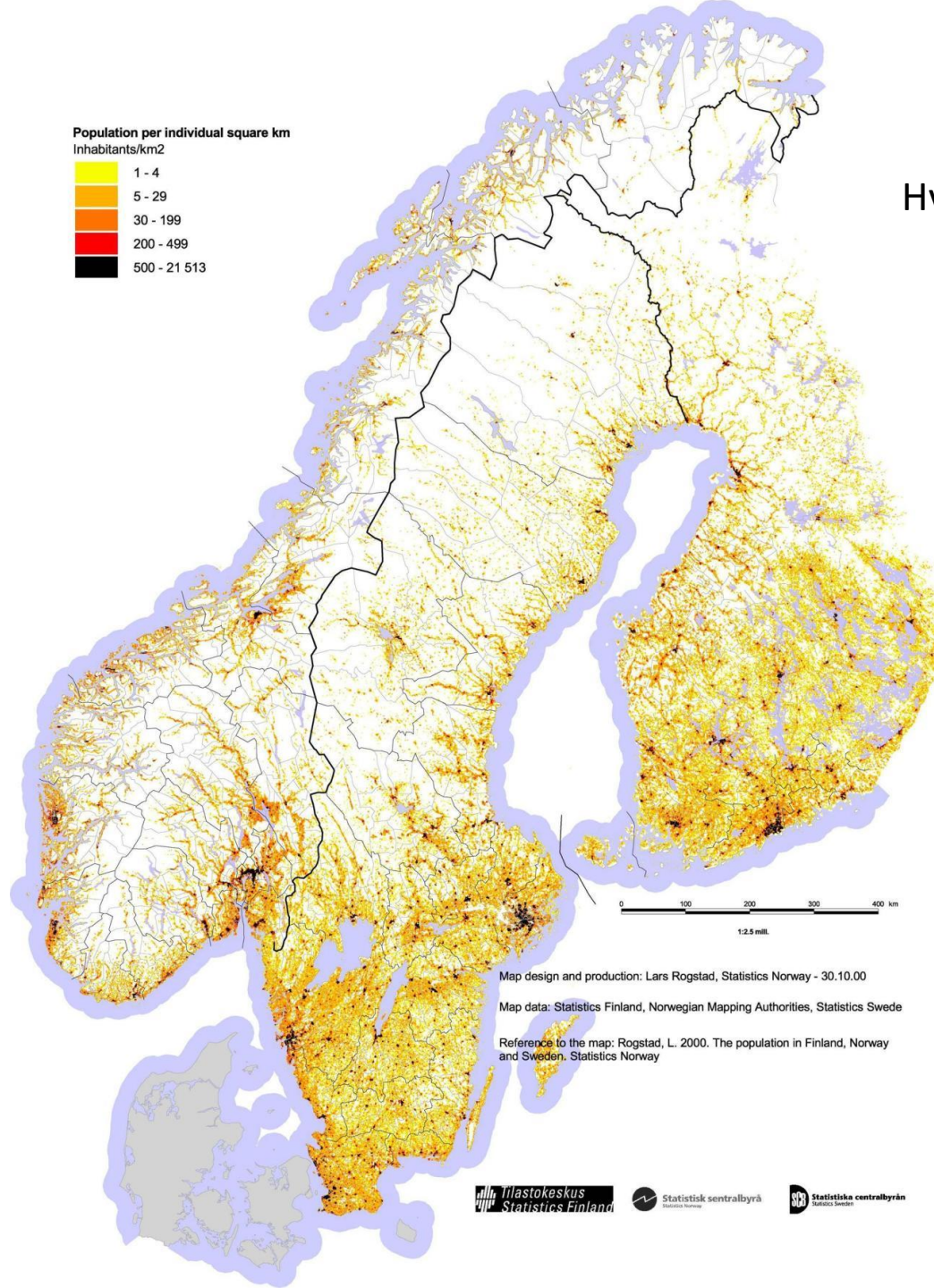

Hva er tettest av Norge, Sverige?

Innbyggere pr. bebodde kvadratkilometer

Norge: 46

Sverige: 45

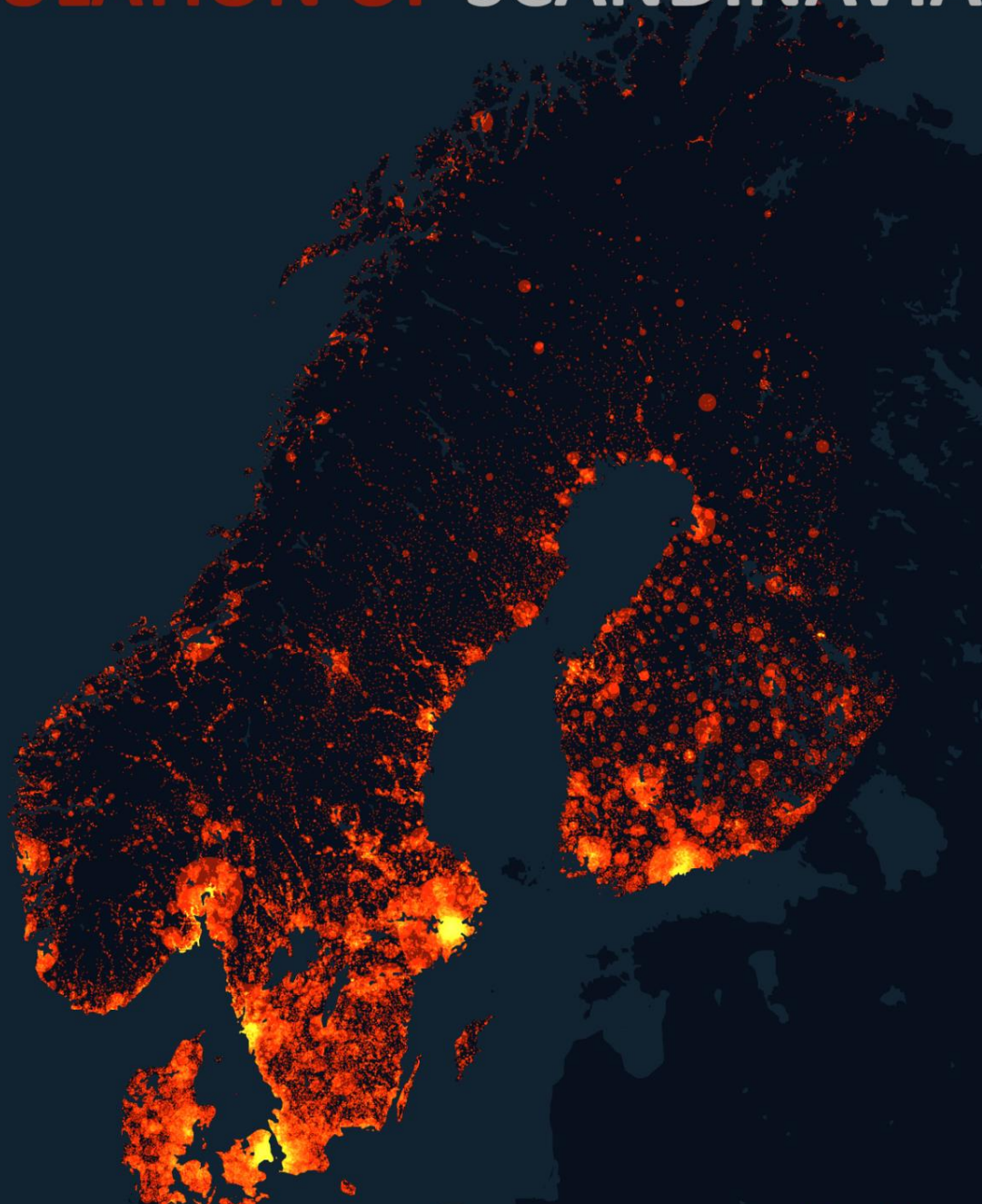

Map design and production: Lars Rogstad, Statistics Norway - 30.10.00

Map data: Statistics Finland, Norwegian Mapping Authorities, Statistics Swede

Reference to the map: Rogstad, L. 2000. The population in Finland, Norway and Sweden. Statistics Norway

POPULATION OF SCANDINAVIA

Innbyggere pr. bebodde kvadratkilometer

Norge: 46

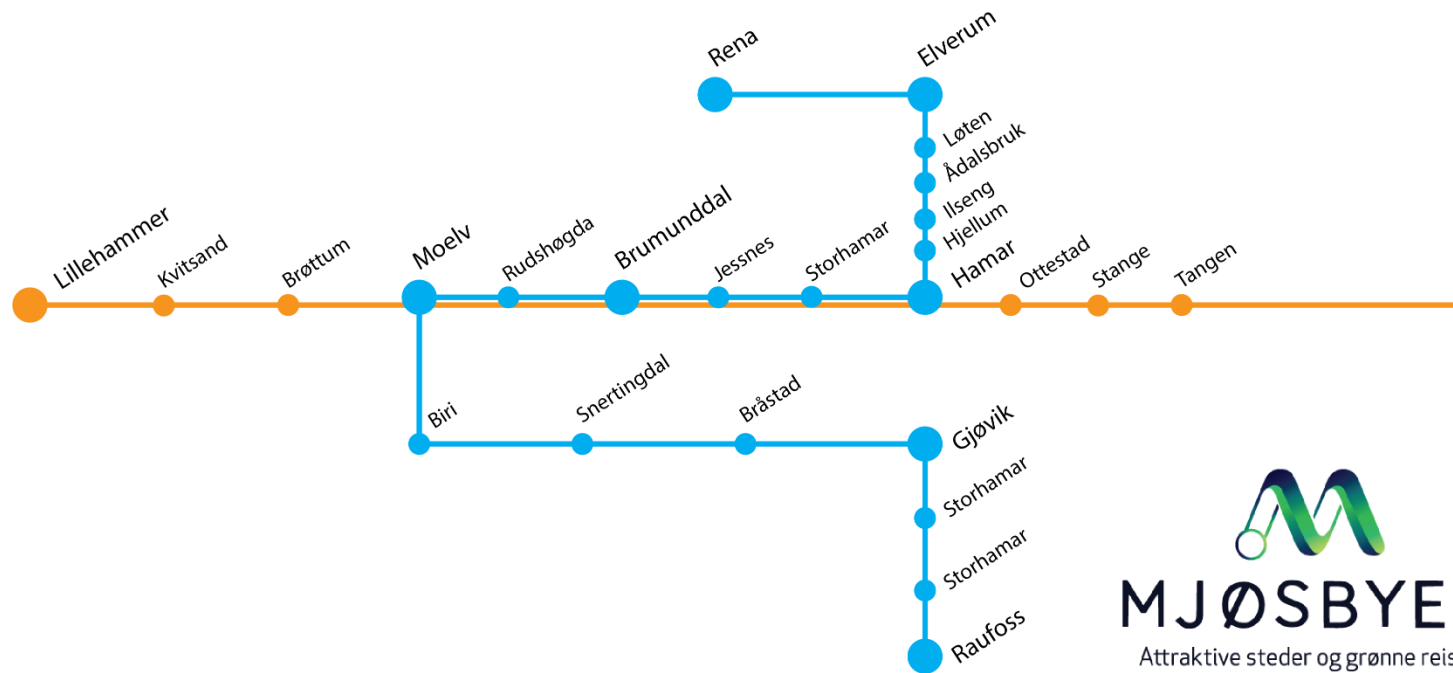
Sverige: 45

Hedmark, det minst urbaniserte fylket, den høyeste bilbruken.

Nordmenn kjører nest mest bil i Europa, og er de dårligste til å reise kollektivt.

Bybanen i Bergen har vært en suksess – mange byer drømmer om bybane
 – men ser Mjøsbyen potensialet for byutvikling langs eksisterende bane?

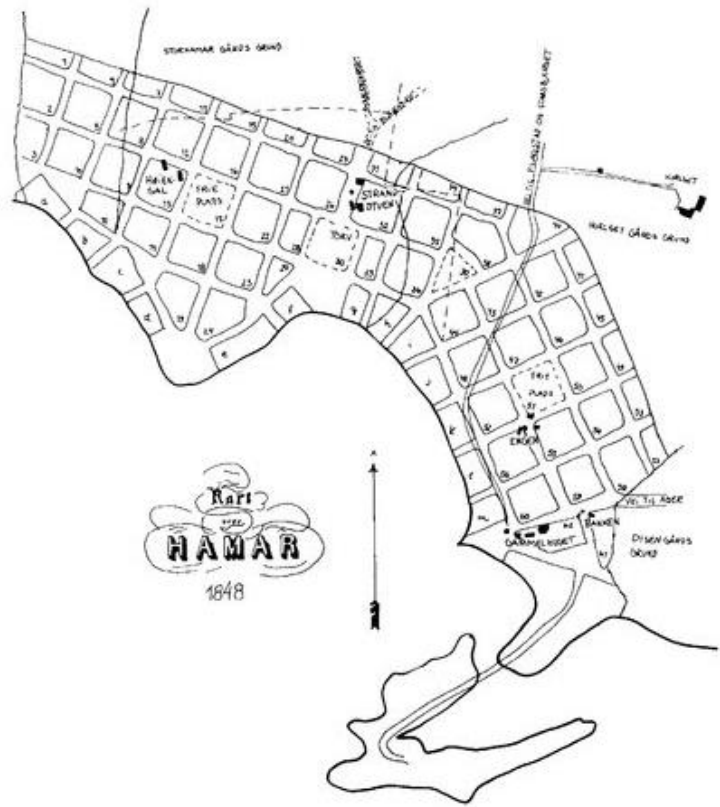

Hamar tettsted

2012 innbyggere pr.
kvadratkilometer

24 % sykler daglig i
sommerhalvåret

M + GA 1:5000
 0 20 40 60 80 100 200 300 METER
 0 100 200 300 400 500 ALÉN
 avtegnet av Hamar kommune MI

Reguleringskart
 fra 1848
 tegnet av:
 Ing. Løytnant Røyem

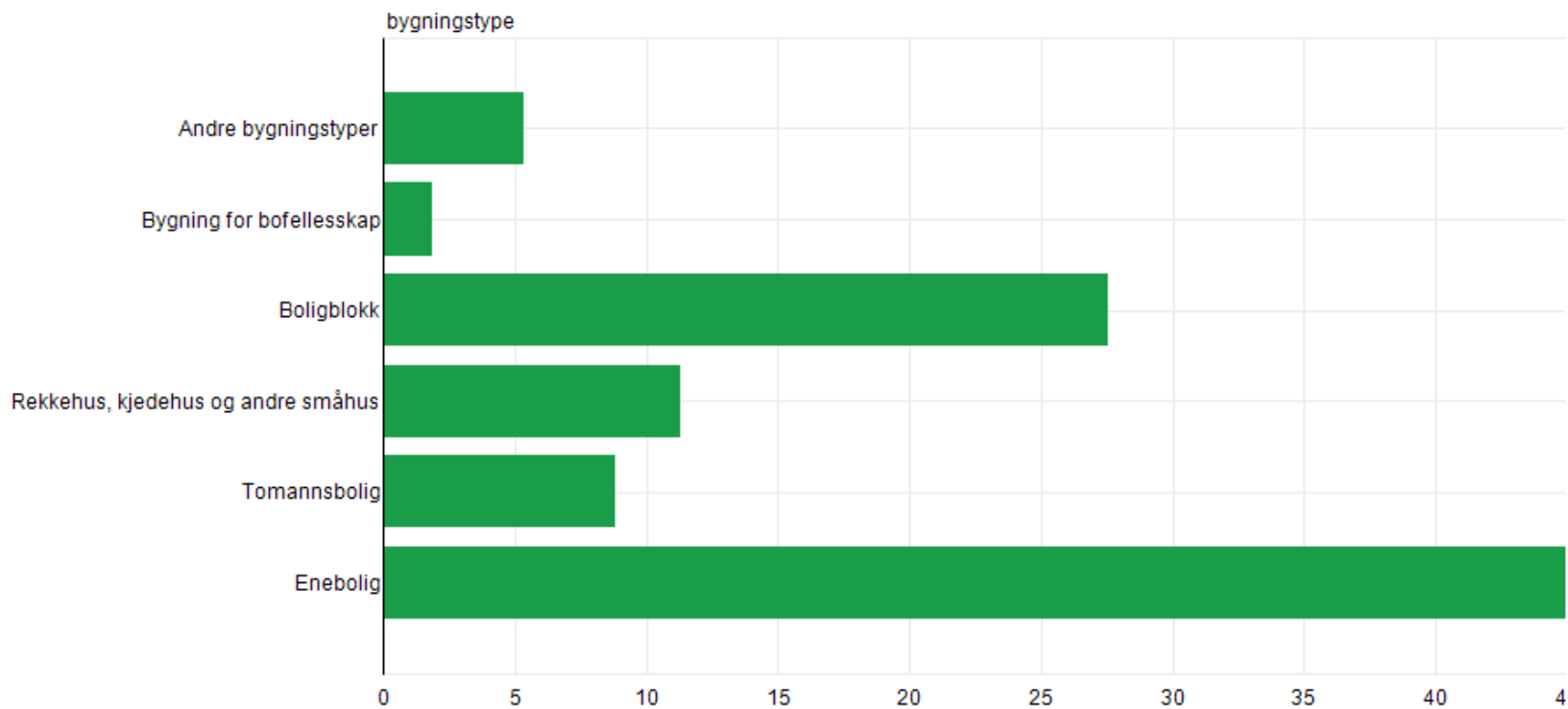
Hamar 1948
 - samlet rundt sentrum

- villastrøkene vokser fram

- Hvor tett bor folk i Hamar i dag?

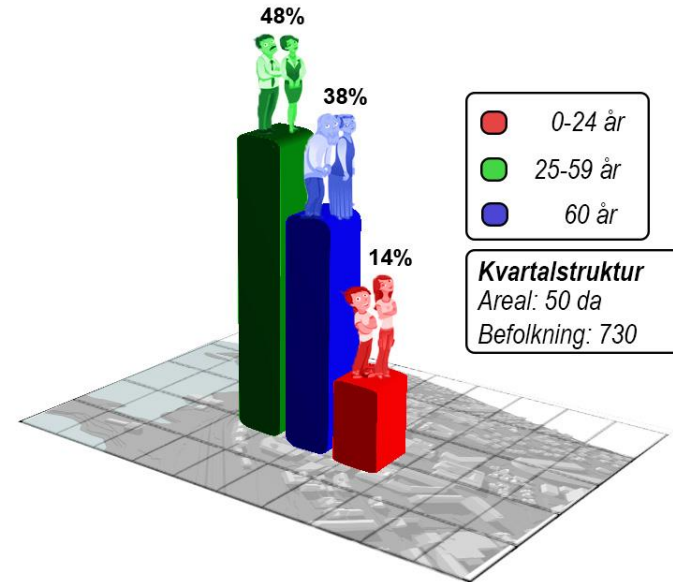
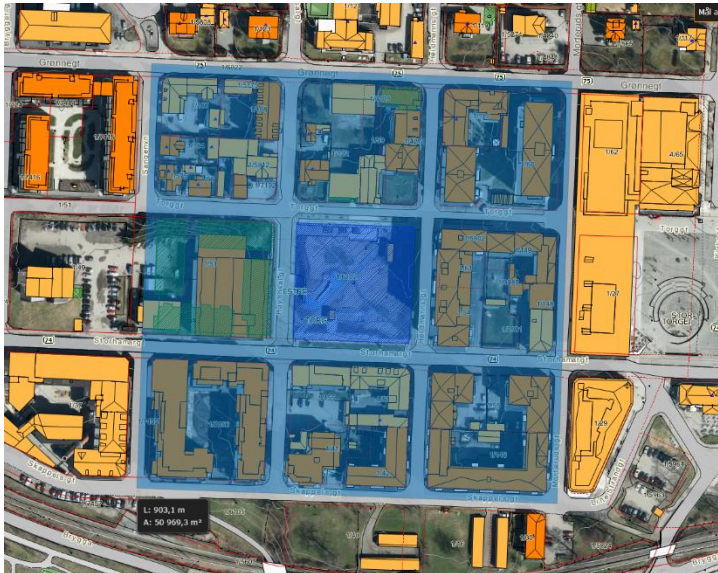
06265: Boliger, etter bygningstype. Hamar, Boliger (bebodde og ubebodde), 2019.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Få andre norske byer har like høy andel
blokkbebyggelse som Hamar

Tettest befolket

Kvartalsstruktur, *Vestbyen*

Befolkning innenfor et område med 50 da.

Befolkning: 730

Ant. pr. da: **14,6**

Flere boliger er under bygging, så man kan anta at tettheten blir enda høyere.

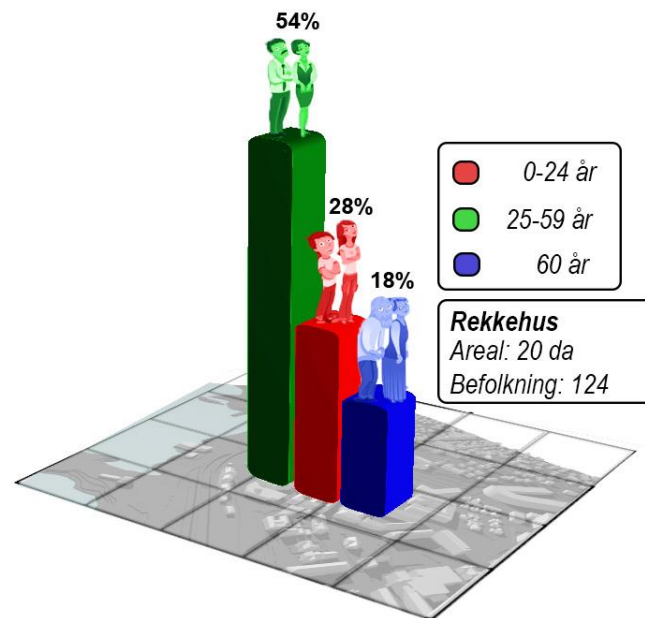

Fortetting i Hamar

Tetthet

Middels tett befolket

Rekkehus, *Martodden*

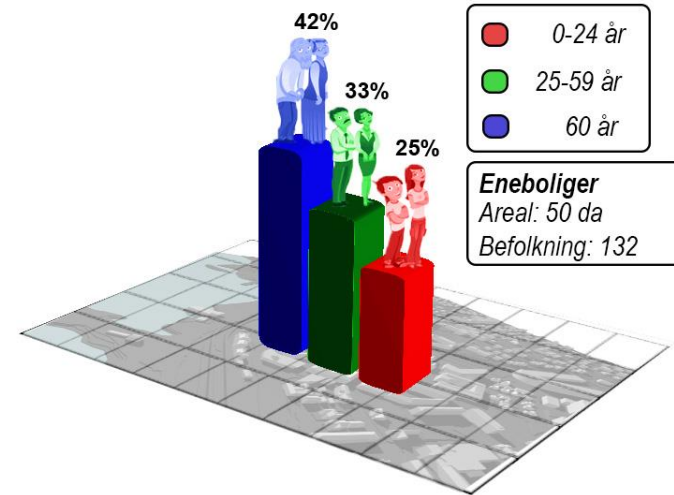
Befolkning innenfor et område med 20 da.

Befolkning: 124

Ant. pr. da: **6,2**

Tynt befolket

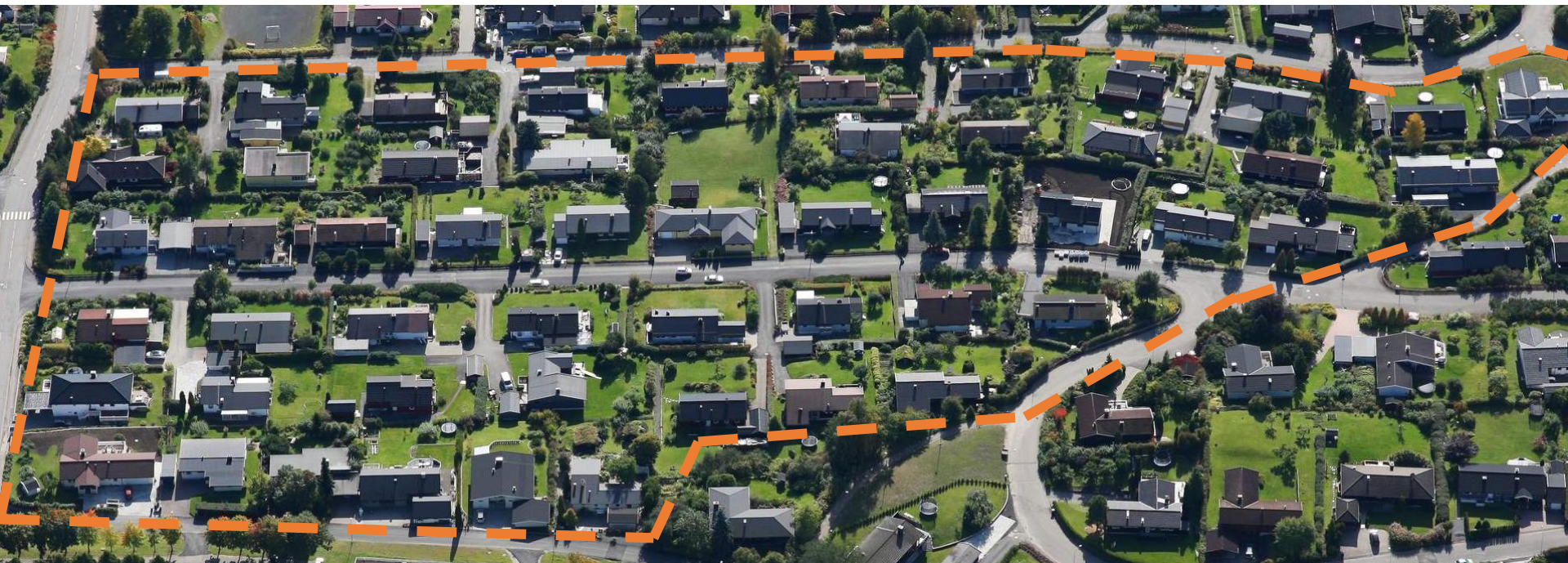

Eneboliger, *Nordkronen*

Befolkning innenfor et område med 50 da.

Befolkning: 132

Ant. pr. da: **2,6**

Fortetting i Hamar

Tetthet

Rangering tetthet

Rekkehus – høy andel unge og middels tett

	Område	Personer pr. dekar
1.	Kvartalsstruktur med bygårder og småhus i Vestbyen	15
2.	Blokkbebyggelse Jønsrudløkka (Hamar vest)	12
3.	Kvartalsstruktur med småhus og blokker i Østbyen	6
4.	Rekkehus Nordviken/Martodden	6
5.	Rekkehus Furubergjordet	5
6.	Kjedete eneboliger Volljordet	4,5
7.	Atriumshus Bekkesvea	3,5
8.	Eneboliger vest for Melkevegen	2,6

Rangering andel unge

Rekkehus – høy andel unge og middels tett

	Område	Andel under 25 år
1.	Kjedete eneboliger Volljordet	36%
2.	Atriumshus Bekkesvea	28%
3.	Rekkehus Nordviken/Martodden	28%
4.	Rekkehus Furubergjordet	26%
5.	Eneboliger vest for Melkevegen	25%
6.	Kvartalsstruktur med småhus og blokk i Østbyen	21%
7.	Kvartalsstruktur med bygårder og småhus i Vestbyen	14%
8.	Blokkbebyggelse Jønsrudløkka (Hamar vest)	11%

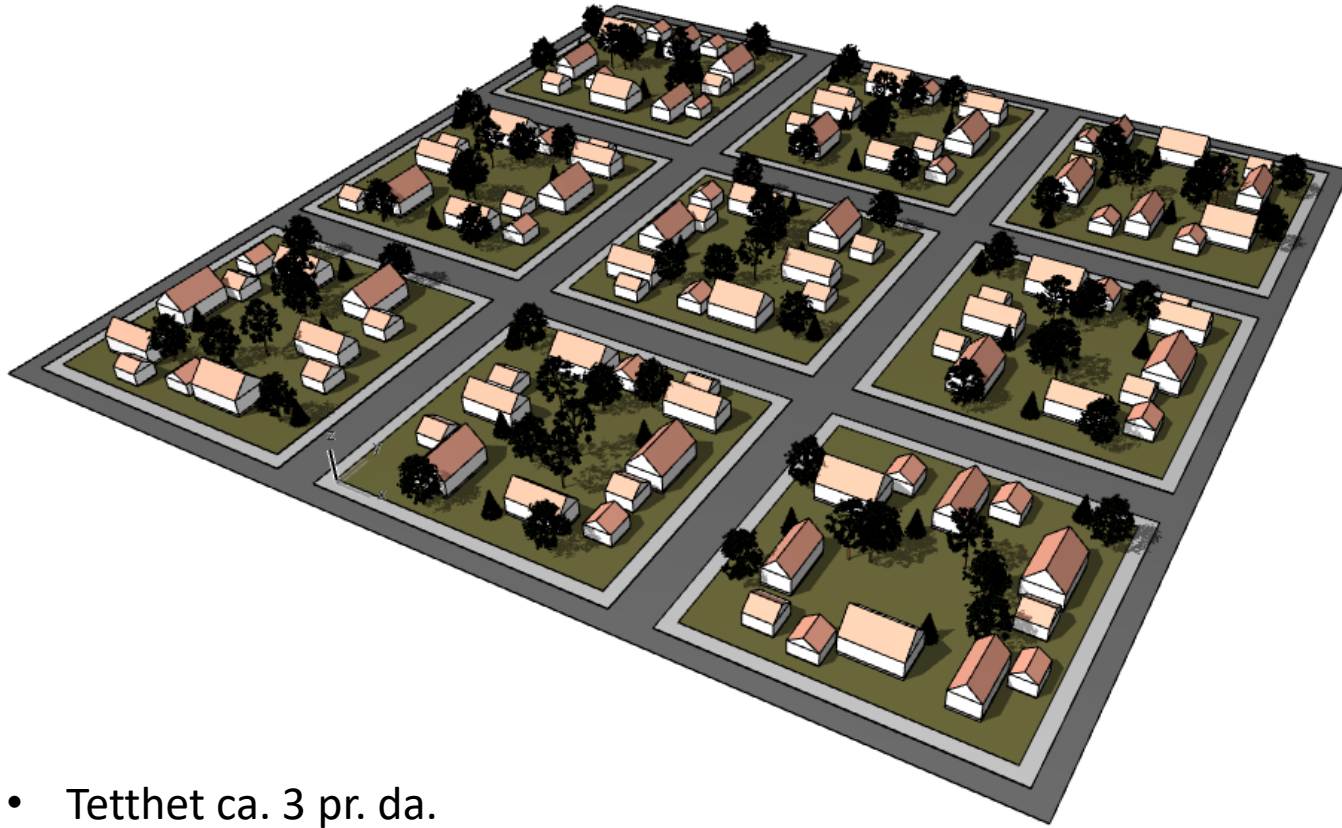
Tetthet i dag:

- høyest tetthet i de 9 kvartalene rundt Vestre torg. 15 pers/da.
- lavest tetthet i eneboliger vest for Melkevegen, 2,6 pers/da.
- Hamar har en høy andel blokkbebyggelse i forhold til de fleste norske byer
- Hamar har dårligere tilgang på rekreasjonsområder og nærturterreng enn de fleste norske byer

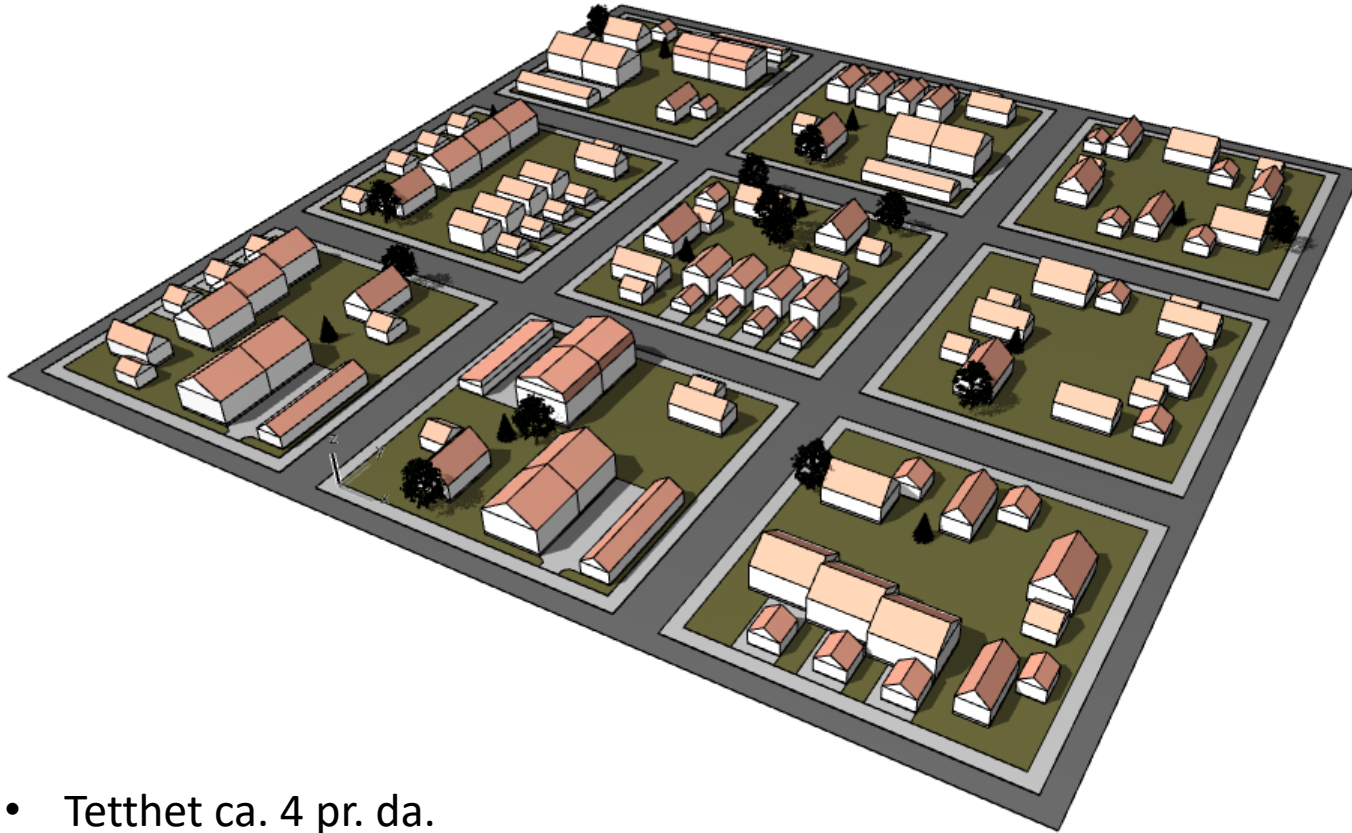
Vestre Torg – tettest befolket i Hamar

Vi vet at kvartalsstruktur er mest effektivt, men fortetting skjer i eplehagene:

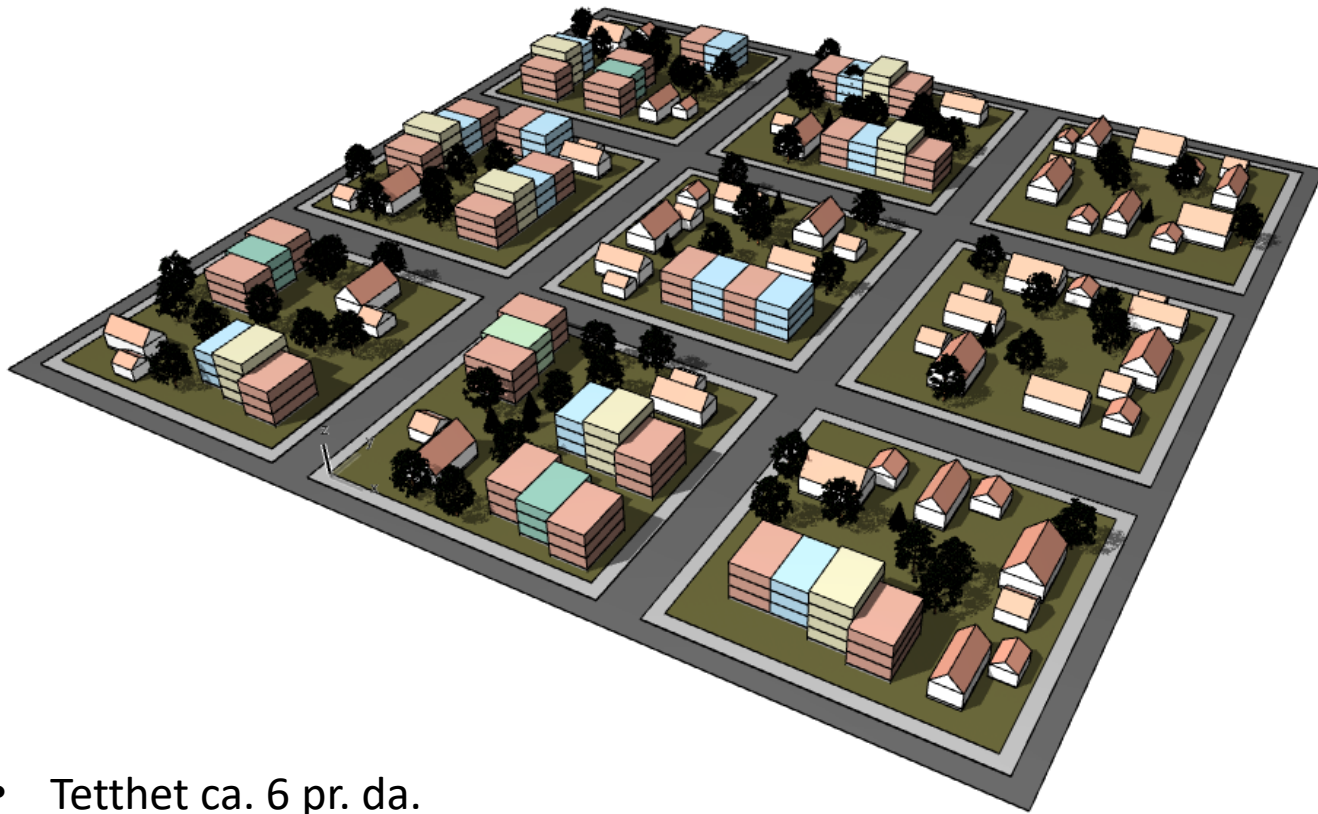
- Tetthet ca. 3 pr. da.
- Attraktivt for familier
- Grønt preg/god plass
- Privat foran felles
- Tydelig struktur

Vi vet at kvartalsstruktur er mest effektivt, men fortetting skjer i eplehagene:

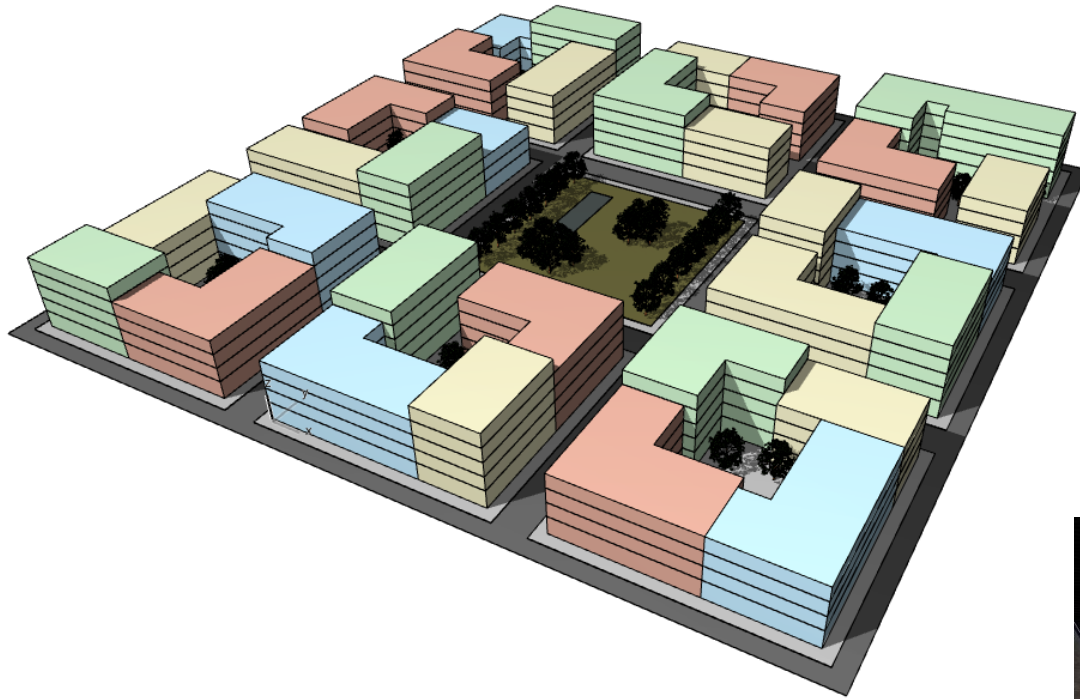

- Tetthet ca. 4 pr. da.
- Attraktivt for mindre utviklere
- Mindre grønt/mer parkering/mindre plass
- Privat foran felles
- Manglende struktur

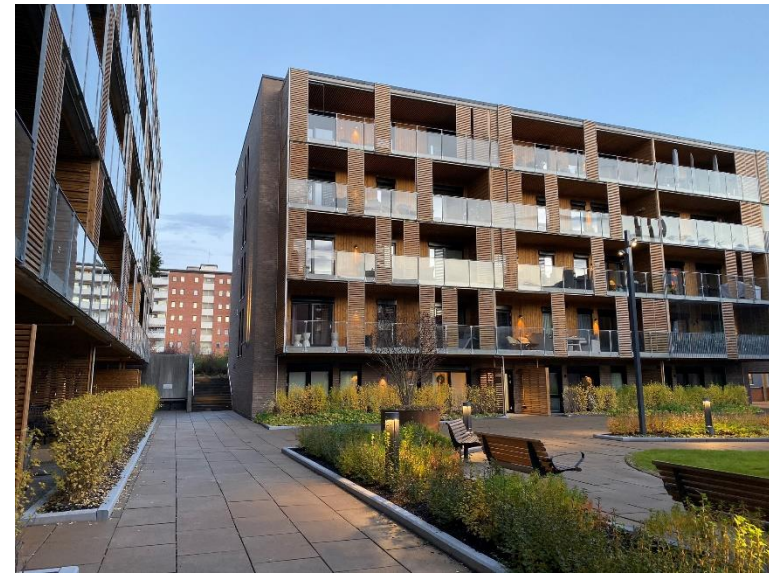
Vi vet at kvartalsstruktur er mest effektivt, men fortetting skjer i eplehagene:

- Tetthet ca. 6 pr. da.
- Attraktivt for utviklere
- Parkering under bakken
- Privat foran felles
- Manglende struktur

- Tetthet ca. 15 pr. da.
- Attraktivt for større utviklere
- Parkering under bakken
- Offentlige gater og plasser/felles gårdsrom
- Tydelig struktur og rom

Kvartalsstruktur

BRUMUNDDAL

HAMAR

Firefelts E6

Arealer for nedbygging